

NA 264

Sovány nyelvű kézikönyv
Néprajzi adattár

NA 264

Gyűjtő: Dörzsegi Állomás

Gyűjtés ideje: 1952

Tájtalálék Kézikönyv

Néprajz

96 db adattár

Földrajzi névtár, Káposztás, Berek, Műhely, Buda, Bócsa

Névtár, XXI.

Iratgyűjtő

MSZ 5617

PAPIRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

Keltáras as
Ábrázolás as 632- es kézikönyv

EA 3020

Magyar, Ismerkedés, Isse-
keszentpál, Timonfalva.

Törvénstör (Tomcsány m.)

Dr. Lőrinczi Vilmos:

Néplátó gyűjtés.

96 oldal

REPL-RONAL MUSEUM. KAPOSVÁR

Kaposvári 632

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Cserénfa, Somogy m.
Fehér János 53 é.

1

Hiedelem

Táltos

A táltos éppen úgy néz ki, mint a ló, de emberi feje van.

Diószegi V.
1952. X.

Hiedelem

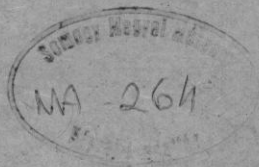
Zselicszentpál, Somogy m.
Biczó Józsefné 81 é.

EA 3020

2

Táptos

Gyerekek mondták, olyan vagy, mint a táptos. Baromfinak, jószágnak is mondták.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Hiedelem

Cserénfa, Somogy m.
Kelemen Istvánné 53 é.

3

Táltos

Annyit hallottam, hogy táltos.

Diószegi V.
1952. X.

Hiedelem

4
Eselickislak, Somogy m.
Benczéné 63 é.

MA 3020

Garabonciás

A garabonciásnak ha nem adtak neki tejet, akkor
esőt adott.

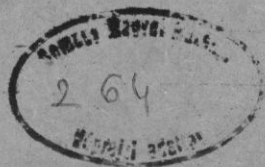
Diószegi V.
1952. X

Hiedelem

Zselicszentpál, Somogy m.
Bapp Jánosné, 74 é.

Garabonciás

A zúgóba lett vóna, olyan vizes hely vót, ott lakott a garabonciás. Bejött a faluba, tejet kért. Ha nem adtak neki, akkor megmonda, hogy ennyi és ennyi fazek van. Ha nem adtak neki, akkor jégesőt hozott. Két sor foga van, olyan nagy könyve vót, hogy abból olvasott, azt mindig emelkedett az ég felé. ---
A kisharanggal ha harangoztak, akkor nem tudott bejönni a faluba.

Diószegi V.
1952. X.

Hiedelem

Zselicezentpál, Somogy m.
Rappoldámannáxnaxax
Hegedűs József 62 é. 6

Garabonciás

A Zúgótóba délután 2 óra tájba megjelent valaki és azt mondta: "menjenek haza, mert nagy égiháború lesz." A legszélső házhoz bement és azt mondta: "a legbelső pince sarkába van három fazék aludttej, és a legbelső fazekat hozzák ki." Ők pedig tagadták, hogy nincs. Mégis felhozták, azonnód tejfölöstől megitta, elfogyasztotta szóval. Akkó lement a Zúgóhoz, és egy nagy kígyó gyűtt ki a vízből. Főlt a hátára, dörgés, villámlás között a határ egyik szélit a jég agyonvágta, és ezzel eltávozott. Négy soros fogak születik, nagy könyve vót, abból nézett /olvasott/ ki.

Diószegi V.
1952. X.

Cserénfa, Somogy m.
Fehér János 53 é.

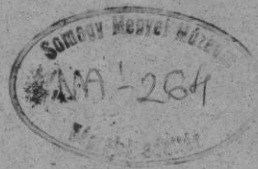
Hiedelem

EA 3020

7

Garabonciás

14-be, mikor vót az a nagy felhőszakadás, mondta mostohaapám: ott megy a garabonciás a sárkánnyal. Félóra alatt akkora eső volt, majd elvitte a falut. De az csak aludttejen él. Mostohaapám azt mondta: alul-felül kétsor foga van. Hét éves korába eltűnik a szülői háztól az, aki annak születik. Olyan régi pince vót, a dombon átvezetett, abba lakott vóna az egyik garabonciás.

Diószegi V.
1952. X.

Zselicszentpál, Somogy m.
Biczó Józsefné 81 é.

Hiedelem

MA 30 20

8

Garabonciás

A garabonciás az kígyó vót. Tejen élt, ahol nem ad-
tak neki, ott elvágta a határt. Sárkánykígyónak mond-
ták.

Diószegi V.
1952. X.

MA 20
Hiedelem

Kaposvár, Somogy m.
Horváthné 56 é.

9

Garabonciás

Két hajdon leán vót, ezek jópajtások vótak. A kocsmá előtt álltak. A garabanciástól megijedtek, mer az hízta a láncot.

A garabanciások négysor foggal születnek. Aludttej a legfőbb, ezzel élnek. Ha be megy a faluba, az csak tejet vagy aludttejet kér. És viharral jár. A hetedik évbe el is tűnik, akkor lesz belőle garabanciás. A kígyót lovagolja.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020
Hiedelem

Kaposvár, Somogy m.
Göndör, kb. 45 é.
/Búsüben hallotta/ 10

Garabonciás

Anyám mondta, hogy odakinn kapátek a búsüi határba.
Odament egy öreg bácsi és sludttejet kért, de nem ad-
tak neki. Akkor 12 óra fele olyan nagy zivatar lett.
Ez vót a garabonciás.

Dioszegi V.
1952. X.

DA 3020
Hiedelem

Cserénfa, Somogy m.
Kelemen Istvánné 53 é.

Garabonciás

11

A garabonciás foggal születik, két sor foggal, dupla felsőfoga vót. Megnőt t korába, 16-20 éves korába elmegy az erdőbe. Aludttejet szoktak kérni fölöstül. Nagy zápor van utána, ha nem adnak a garabonciásnak, vagy sárkányának. Akkor lelmádkozza a főjhöket.

A garabonciásnak a sárkánykigyó a lova.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

12
Kaposvár, Somogy m.
Léberné 70 é.

Hiedelem

Garabonciás

A garabonciás, ha az fölszállt, akkor eső lett.
Ha nagy viheder van, azt mondjuk: "a szent köröszet
verje meg," akkor nem kell félni. A garabonciás
foggal születik, mint a kígyó, úgy mozgott a levegő-
be. Azok vihart csináltak.

A garabonciás meg a lúdvérc tejet kért, ha nem adtak
neki, az tudta, hogy van, akkor mondták: "Vigyázz,
mert a háztetőre szarik, az meggyújtja a házat."

Diószegi V.
1952. I.

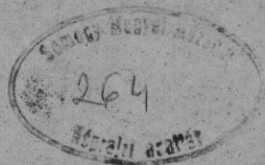
EA 3020

14
Zselickislak, Somogy m.
Szalai István 50.
/Töröcskéről jött/

Hiedelem

Boszorkány

Egy ember az istállóban halt. Arra ébredt, hogy mint-
ha a borju szopta volna, annyira szopott valami.
Hirtelen a gatyamadzagját kivette, megkötötte az
ajtót. Világot gyújtott. Egy nagy macska vót. Vas-
villával összecsepelték, a végén kidobták. Másnap
egy öregasszony nagyon beteg volt, össze volt törve.
Ezt egy öntőasszony mondta, hogy ezt csinálják /t.i.
hogy vasvillával összecsepeljék/.

Diószegi T.
1952. X.

EA 3020

15
Zselickislak, Somogy m.
Szalai István 50 é.
/Töröcskéről jött/

Hiedelem

Harmatszedés

A boszorkányok harmatot szedtek és azt mondták: "innend is egy kicsi." Aztán a másik, ahogy ment utána, mondta ő is: "innend is egy kicsi." Ahogy hazasért, hallja, hogy nagyon rí a tehén. Kiment, hát a tehén szétvetette a lábát, olyan nagy vót a tőgye. Megfejté de reggelre megint úgy lett. Meg is döglött a tehén. Mert az első ember az boszorkány volt, az tényleg tudott, ő meg csak utána mondta, azt nem tudta jól.

Diószegi V.
1952. X.

Eselicszentpál, Somogy
Hegedüs József 61 é.

Hiedelem

EA 3020

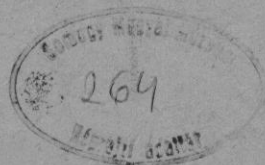
16

Boszorkány /nyomás/

Megnyomta a boszorkány. Ha hanyattfekszik, akkor elszorul. Nyírfaágból gyűrűt csinálnak és az ujjra húzzák, hogy a boszorkányok meg ne nyomják. Szent György éjszakára csinálják. Legtöbbit a nevetlen ujjára teszi. Mikor gyerekek voltunk, minden ujjunkra tettünk. Akkor éjjel Szent György napra virradóra húztuk fel.

A merhák szarvára, az egyikre vagy mind a kettőre is tettek ilyen nyírág gyűrűt.

Az istállóajtóba, kuloslikba beledugták a nyírágat. A kaput is befontuk ezzel. Azt így kellett lopni.

Diószegi V.
1952. II

Zselicszentpál, Somogy m.
Hegedűs József 61 é.

Hiedelem

Boszorkány /megszopás/

EA 3020

17

Akit megszopnak a boszorkányok, az megkékül. Fok-
hagymával kell megkenni a mellbimbót karikába.

Bioszegi V.
1952. X.

Zselicszentpál, Somogy m.
Biczó Józsefné 81 é.

Hiedelem

3020

18

Boszorkány

A boszorkány békává, macskává változott át. Ha rászur-
ták a vasvillára, arról lement, akkor annak az asz-
szonynak a lába volt sebes.

Diószegi V.
1952. X.

Zselicszentpál, Somogy m.
Biczó Józsefné, 81 é.

Hiedelem

19

Boszorkány /halála/

EA 3020

A boszorkány fia botot adott el a vásárba. Háromszor visszagyött, negyedszer úgy adta el ingyé. Abba vót a tudománya. Addig nem tudott meghalni.

Diószegi V.
1952. X.

Zselicszentpál, Somogy m.
Biczó Józsefné 81. é.

Hiedelem

EA 3020

20

Boszorkány /turóokádás/

Kislakba hallottam, hogy vót egy boszorkány. A te-
jet elhordta Kaposba /Kaposvárra/, mégis vót túró-
tésztájuk. Meglelték: az öregasszony ugy ukádtá rá
a tésztára, mer az eljárt megezopni a tehenet.

Diószegi V.
1952. X.

EA 30205
Hiedelen

Kaposvár, Somogy m.
Horváthné 56 é.

2/1

Boszorkány

Az éstállóba aludt, holdvilágos éccaka vót. Nem tudta hány óra van, fölkel, elment szántani. Egyszer hall susogást. Akoricacsoma pemeten jött két fehérnép. Nem történt semmi baja, de a két fehérnép azt mondta: "Karofintás komámszony uzsára." Még három nap is lelte a hideg, úgy megijedt.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Kaposvár, Somogy m.
Léberné 70 é.

Hiedelem

222

Boshorkány

Két nagy ordas kutya, mint nagy borgyu, ment előtte is
utána is.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Kaposvár, Somogy m.
Léberné 70 é.

Hiedelem

23

Boszorkány

Karácsonykor, mikor létánia vót, két fehérnép gyütt.
Én csak ott vártam, de nem gyöttek oda, fehér keszke:
nyó vót rajtuk.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Zselicszentpál, Somogy m.
Hegedüs József 61 é.

Hiddelem

24

Ludvérc

A mezőbe járt volna egy mérnök csillag képébe. Egyik
határral a másikra, láncot húzott maga után. Bejárt
a temetőbe, meg onnan a szőlőbe. Elkérhözött mérnök
vót, rosszul mérte ki a határt.

Diószegi V.
1952. X.

Éselicszentpál, Somogy m.
Biczó Józsefné 81 é.

Hiedelmek

25

Mitmitke

Fekete tik tojását három hétig a hóna alatt kellett kiköltteni, abból van az az ördög. Annak használt, annak hordott, aki kiköltötte.

Diószegi V.
6852. X.

EA 3020

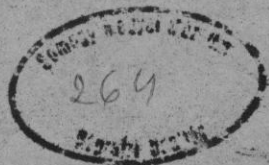
Zselicszentpál, Somogy m.
Biczó Józsefné, 81 é.

Hiedelem

26

Lúdvérc

A lúdvérc olyan hosszú vót, mint egy nyomó rúd, aszt
fényes vót. A rossz emberekhez, asszonyokhoz járt,
azokhoz a rosszéletűekhez.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

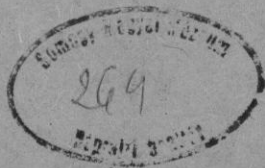
Cserénfa, Somogy m.
Kelemen Istvánné, 53 é.

Hiedelem

27

Lúdvérc

"A lúdvérc fossa le" - szokták mondani. Ugy fut a le-
vegőbe, mint a libaurulék.
Apám legeltetett éjjel, hát egy tüzes tikól gyütt-
ment közel hozzájuk. Elmentek közül a tüzhöz, a tüzet
tisztára elszórta.

Dobozegi V.
1952. X.

TEA 3020

Kaposvár, Somogy m.
Léberné 70 é.

Hiedelem

28

Lúdvérc

Eljárt a kedvesihó. Ha el nem bájják, lefosta vóna. a
lúdvérc, leégett vóna róla a ruha. Fényesen járt,
mint egy nagy nyomórúd.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020
Hiedelem

Kaposvár, Somogy m.
Léberné 70 é.

29

Tüzesember

A tüzes ember, az elátkozott mérnök vót. Mint egy pózna, mint egy nyomó rád, akkora vót.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Zselickislak, Somogy m. 30
Szalai István 50 é.
/Töröcskéről jött/

Hiedelem

Váltottgyerek

A sovány gyerekre mondták, hogy olyan, mint a váltott
gyerek.

Diószegi V.
1952. X.

Zselicszentpál, Somogy
Hegedűs József 61 é.

Hiedelem

EA 3020

31

Váltottgyerek

Vót itt a mi falunkba egy váltottgyerek. Az édesanyj sokat sirt. Egy zarándok ember járt erre, az azt mondta, hogy a kemencét szigoruan fűtse be, a gyereket ültesse rá a kenyérsütő lapátra és háromszor mondja nekije: "én téged beüttelek, én téged beüttelek, én téged beüttelek." Az asszony meg is csinálta. Mikor harmadszor mondta, a saját gyereket tették oda a lapátra. — A saját gyerekit a boszorkányok lopták el.

Diószegi V.
1952. E.

Eszelicszentpál, Somogy m.
Biczó Józsefné 81 é.

Hiedelem

HA 3020

321

Váltottgyerek

Mikor feküdt az enya a gyerekágyba, akkor kicserélték, odatették a váltottat. Felfutotték a kemencét és azt mondták: beüttek. Rátették a lapátra. Akkor azt le- kapták a szépasszonyok, a sajátját meg rátették.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Zselickislak, Somogy m.
Szalai István 50 é.
/Töröcskéről jött/

33

Hiedelem

Hetedik gyerek

A hetedik gyerek, ha valakinek fáj a dereka vagy szögedése van, akkor megnyomkodja, az használ.
A hetedik gyerek jósolni is tud.

Moszei v.
1952. X.

Hegedűs József 61 é.

Hiedelem

1952. X.

34

Hetedik gyerek

A hetedik gyerek az jósló. Egyszer mentünk kaszáni, azt azt mondta egy ember: "emberek ne menjenek kaszálni, mer eláznak, eső lesz." Mi kérdeztük, honnan tudja maga? "Úgy beszéjjenek velem, hogy én hetedik gyerek vagyok." - A hetedik gyerek pénzt is találhat. /A hetedik gyereknek úgy kell 7-iknek lennie, hogy az anyjának megelőzőleg nincsen egy lánya sem, tehát ő tulajdonképpen a 7. fiú./

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Zselicszentpál, Somogy m.
Biczó Józsefné 81 é.

Hiedelmek

35

Hetedik gyermek

A hetedik gyerek tudja fölvenni a pénzt, ha nem tudja fölvenni, elpusztul az is. Valami sőt visznek, azt megsózzák, azt a földet.

Diószegi V.
1952. K.

EA 3020
Hiedelem

Zselicszentpál, Somogy m.
Biczó Józsefné, 81 é.

36

Szépaszony

Vót olyan, hogy nem hallott a fülivel. Anyám vitte apámnak az ebédet, leült a sáncba, de nem tudott fölkelni. Nagynehezen fölkel, de nem hallott többet. Simonfán vót egy javósaszony, az mondta, hogy ha egy kicsit lejjebb ült volna, akkor a szépaszonynak a tálába ült volna.

Ha harangoznak, a csurgóba meg a megyébe nem jó ülni, mer megrontanak a szépaszonyok .

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Hiedelem

Zeelicszentpál, Somogy m.
Biczó Józsefné, 81 é.

37

Üszöggverek

Nem is nagyon mondták, hogy milyen. Az visszafutott volna az anyjába.

Diószegi V.
1952. X.

Zselicszentpál, Somogy m.
Biczó Józsefné 81 é.

H₁edelem

38

Állatlan ló

Mostohaapám mondta, hogyük a temetőbe állatlan lo-
vat fogtak.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020
Hiedelem

Kaposvár, Somogy m.
Horváthné 56 é.

39

Halottlátó /táskai/

Elrejtőzött a cethalott.

Elaluszik 3 nap is, akkor magához tér. Akkor az sok mindent tud mesélni.

Ez olyan hipnotikus vót, megmerevedett, a világon mindenkit előidézett. De akik nem hittek benne, azokat kiküldték.

A tetszhalott elaludt a falu közepin, egy hétig el volt halva. Mikor felébredt, az mindenről beszélt. A másikvilágról beszélt. Az én édesanyám beszéte, neki meg az ő édesanyja. - Csili bábának hívták. télen a hidegbe is olyan tetszhalott vót. A jóra térítette a népeket. Táskán /Somogy m., lengyeltóti jár./ lakott. Ott magyarok voltak. Ezt örözték a csendőrök, mert érdemes vót a szavát hallgatni is.

Diószegi V.
1952. X.

Zselicszentpál, Somogy
Biczó Józsefné 81 é.

Hirdelem

Halottlátó /zselicszentpáli/

EA 3020 40

Egyszer volt itt minálunk is. Pesti fehérnép vót.
Az szellemezett. Akit hívtak haza, szaxmagigantak
máx az hazajött, de megijedtek tőle, azt többet
nem szellemeztek.

Diószegi V. EA 3020
1952. X.

Cserefa, Somogy m.
Kelemen Istvánné 53 é.

Hiedelem

41

Halottlátó /töröcskei/

A töröcskei nénit hallottam, hogy az szokott úgy el-
ájulni. Hogy mennyi ideig, azt nem tudom. A templomba
szokott így lenni. A Kálvárián, mikor voltunk, az
oltár előtt magánkivül lett, aztán elkezdett énekel-
ni, olyan szép éneket mondott, hogy olyat még nem
is hallottunk. Elesett volna, ha meg nem fogják. Lány
vótam még, mikor ez történt /33 éve lehetett/.

Diószegi V. EA 3020 Zselicszentpál, Somogy m.
1952. X. Biczó Józsefné 81 é.

Hiedelem

42

Halottlátó /töröcskei/

Töröcskén az asszony el-elszédült, azt mesélték.
Sántoson megjelent a Mária. A töröcskei asszony az
ut közepibe elájult, elhalt, az mondta, hogy ő is
látta a Szűzmáriát.

Diószegi V.
1952. X.

Hiedelem

Halottlátó /töröcskei/

Zselicszentpál, Somogy m.
Papp Jánosné, 74 é.

EA 3020

43

A Bűké is el volt rajtezve, aszt énekelt szépen,
a népek meg dobálták a pénzt neki.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020
Hiedelem

Zselicszentpál, Somogy m.
Papp Jánosné, 74 é.

44

Halottlátó /kerekpusztai/

A Kerekpusztán vót egy asszony, az el volt rejtezve,
elaludt, aztán beszéd ilyen-olyant. Holtakról is
beszélt, élőkéről is. Fene se tudja.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020
Hiedelem

Cserénfa, Somogy m.
Kelemen Istvánné 53 é.

45

Halottidézõ /csomai hegy/

A csomai hegybe vót olyan, aki a halottakat megidézte.
Az asszony volt, nem tudom, hogy idézte meg.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Cserénfa, Somogy m.
Kelenen Istvánra 53 é.

Hiedelem

46

Túlvilágon járás

Egy 104 éves mama meséte. Nagyon szegény vót, vitte a trágyát a mezőbe. Eléje állt egy ember, szép ötözetű ruhába. Hívta fuvarba. "Mit fizet? - Amit kér, megfizetem. - Ha megfizet, elmegyek a pokolba is." Ahogy elindult, ismeretlen lett a táj. Kérdi a kocsi: merre menjek? Ott van egy kopó előttem, menj utána. Egyszer egy vasajtóhoz ért. Láta, hogy emberek lógnak, lábuknál, karjuknál, nyelvüknél fogva. Az osztópányi molnár egy faszékba forrt. Megijedt. Azt mondták, akkor öljdet vissza, ha megteszi azt, amit mondanak. Az osztópányi pap nyakából le kellett venni az aranyéneccot, le is vette. Megkapta, még pénzt is kapott. Az emberek azt mondták, hogy a temetőt rabolta ki, onnan vannak ezek. De felásták a sirt, s a pap bolygatatlanul feküdt.

Diószegi V.
1952. I.

EA 3020
Hiedelem

Cserénfa, Somogy m.
Fehér János 53 é.

47

Tetszhalott

Göllébe volt egy asszony, az négy nap feküdt alval,
az orvos megállapította, hogy meg van halva. Mikor
letették a koporsóba, felébredt.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Zselicszentpál, Somogy m.
Biczó Józsefné 81 é.

Hiedelem

48

asszony

Gyógyítóanyag /kerékpusztak/ elrejtés

Amikor valaki elhal, elszédült, az elrejtőzött.
Kerékpusztán Kádarkut felé vót olyan tudományos
ember. Arra mondták, hogy 3-4 nap elaludt, azt
fölkelt. Arra mondták, hogy tudott. Azt mondták,
hogy gyógyítani tudott. Asszony vót. Kb. 20 éve
van, hogy arról beszéltek.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020 Zselickislak, Somogy m.
Karolné 66 é.

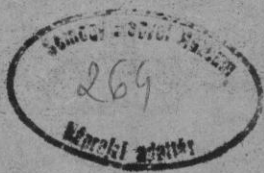
Hiedelem

49

Rejtés /töröcskei/

Exrejtőzik, nem tudom mennyi ideig, möghal, nem tud
magáról sokáig. Mostanába nem hallom má.

Töröcskén van az Erzsa néni, arra is mondták, hogy
elhalt, aztán énekölt, imádkozott.

Diószegi V.
1952. X.

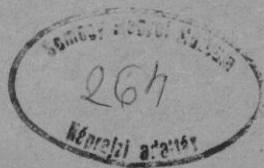
Simonfa, Somogy m. ⁵⁰
Szentés Györgyné 42 é.

Hiedelen

EA 3020 III.

Rejtezés /törzscskei/

En nagyon félek a mamától, mer akkor elhal, akkor énekel, imádkozik a mama.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Zselicszentpál, Somogy m.
Hegedűs József 61. é.

Hiedelem

57

Elrejtőzés /töröcskei/

Örse néni elrejtőzött, teljesen halott volt, nem is tudta, van-e e világ vagy nincs. Énekelt akkor, meg imádkozott.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Hiedelem

Zselickielak Somogy m.
Szalai István 50 é.
/Törzskéről jött/

52

Elrejtés

Egy mehecske torkára akadt a tojás. Meghalt. Amikor letették a sírba, zökkent a koporsó, azt kinyitott a torkából a tojássárgája. Felébredt. Nem halt meg, csak erősödött.

Diószegi V.
1952. X.

Zselickislak Somogy m.
Szalai István 50 é.
/Töröcskéről jött/ 53

Hiedelem

EA 3020

Földet tartó cethal

Az egész földünk visen volna, ez alatt van egy cethal. Amikor a cethal rázkódik vagy fordul, ettől vannak a földrengések.

Diószegi V.
1952. X.

Hjedelem

Zselicszentpál, Somogy m.
Biczó Józsefné 81 é.

54

Földet tartó cетthal.

TEA 3020

A földet cетthal tartja fönn, amikor megfordul, a cетt-
hal a másik oldalára, akkor van földrengés

Diószegi V.
1952. X.

Zselicszentpál, Somogy m.
Hegedűs József 61 é.

Hiedelem

DA 3 0 2 0

56

Imakönyv-fordítás

Imakönyvet fordítottunk: "Jézus, Mária, Szent József,
mondjátok meg nékem, Jóska él-e?" Ha jobbra fordult,
akkor él.

Diószegi V.
1952. X.

Zselicszentpál, Somogy m.
Biczó Józsefné 81 é.

Hiedelem

EA 3020

57

Rostaforogatás

"Szent Péter és Szent Pál, fordítsd meg a rostát,
ki vitte el a portékát?"

Diószegi V.
1952. X.

Kaposvár, Somogy m.
Léberné 70 é.

EA 3020

Hiedelem

Rostafordítás

Megtörtént magamon. Fordítsunk rostát. "Szent Péter és Szent Pál, fordítsd meg a rostát." De éjjel, amennyi ördög van, az mind körülöttem táncolt.

Diószegi V.
1952. X.

Zselickislak, Somogy m.
Szalai István 50 é.
/Töröcskéről jött/

59

Hiedelem

Öntőasszony /töröcskei/

Eszméletlen volt, azt mikor kezdett magához térni:
"mm "m m mo mo mongyátok az Urangyalát". Mindig ez-
zel kezdett eszmélni. Elsőbben azt gondoltuk, hogy
üzletből tette, de nem, az tényleg nem tudott magá-
ról. Azt hihette volna, hogy a világ legrosszabb
asszonya, úgy beszélt az emberekkel, meg tele volt
az ujja gyűrűvel. -- A helybeliek, mi nem soknak
tartottuk. Másfelé akkora híre van ennek, Töröcskén
meg itt nem tartották senkinek.

Dícszegi V.
1952. X.

EA 3020

Zselickislak, Somogy m.
Szalai István 50 é. 60
/Töröskéről jött/

Hiedelem

Ijedtségtől

A kisgyerek a cseresznyefán ijedt meg. Elvittük az öntőasszonyhoz. Fa alatt vót, az jött ki a viaszból. Ezt mondta a simonfal asszony: "a fától ijedt meg." Mi nem hittük ezt, kérdeztük a gyereket, hogy ijedhettél te meg? - "Nagyon dörgött meg villámlott, azért ijedtem meg, amikor a fán voltam." - mondta a kisgyerek.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Hiedelem

Töröcske, Somogy m.
Zsifkó Mártonné 72 é.

61

Öntőasszony /Zsifkó Mártonné/

Zsifkó Mártonné Kovács Örszébet 1880 nov. 19-én Örszébet napon született, ezért kapta az Örszébet nevet. Kilenc gyermeke volt. 5 él. Az egyik 32 éves, egy másik 1 éves korában halt meg. Töröcskén született. Kovács János földműves volt az apja. "3 fertály éves voltam, amikor meghalt édesanyám. Testvérem nem volt, 3 mostoha volt." Amikor az ura meghalt, 32 éves fia 1 éves volt akkor. 44 éve önt. "En nem jártam iskolába. - Kislakóól, Szennáról jártam hozzám, együtt hozzám az egész világ."

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

62
Zselickislak, Somogy
Szalai István 50 é.
/Töröcskéről jött/

Hiedelem

Öntő /lábdóli/

A lábdóliná én is vótam. Elmentem oda, figyeltem annak a mesterségit, de a mestersége majdnem olyan vót, mint a Bözse néni Öntése.

63

Diószegi V.
1952. X.

Zselicszentpál, Somogy m.
Hegedüs József 61. é.

Hiedem

HA 3020

Öntés

Az öntőasszonynak lisztet szoktunk vinni, másfél kiló-
gramm lisztet

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

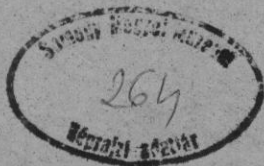
Zselicszentpál, Somogy m.
Hegedüs József 61 é.

64

Hiedelem

Viaszöntés

El kellőtt vinni a láncot, meg a szőriből, a füle szőriből, a szarva töviből viszi a szőrit. Vizet csinyál hozzá, azzal kell megmosni, a szőrivel megfűstöltni. -- Mutasztotta a viaszt, nézzük meg, ott van egy asszony, az rontotta meg a tehenet.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Zselickislak, Homogy m.
Banczéné 63 éves

65

Hiedelem

Öntőasszony /törőcskei/

Törőcskére jártak önteni a Bőzséhez. Az öntő Ersei elhalt, azt énekölt szegény. Egy asszony hatta nekije, az is öntötte a betegeket, azt az hagyta rája.

Díszegi V.
1952. X.

EA 3020

Zselicszentpál, Somogy m.
Papp Jánosné, 74 é.

66

Hiedelem

Öntőasszony /töröcskei/

Én is vótam a Böskénél, megöntötte a jószágot. A köte-
lébül meg a szőribül vittünk, azt megöntötte. Mondta,
hogy a szőrivel füstöljük meg, adott szenteltvizet,
azzal meg mosuk meg.

Diószegi V.
1952. X.

Zselicszentpál, Somogy m.
Papp Jánosné 74 é.

Hiedelen

2020

67

Öntőasszony /simonfai/

A fiam megijedt. Megönttettem. Monda a simonfai asszony, hogy megijedt. Meg is mutatta a viaszt, lóalaku volt, mert lótól ijedt meg. Az ingit vittem el, meg a hajából vittem. Amelyik ruhába megijedt, azt kell elvinni. A viaszt mi vittük, azt visszaadta, ezzel kellett füstölni, parázsra rátenni, azt fölibe tartani a gyerekeknek.

Olyan forma gyűn ki, ki mitől megijedt. Ha kutyátul ijedt meg, akkor kutya alak jön ki.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Kaposvár, Somogy m. 68
Horváthné 56 é.

Gyógyítás

Viaszöntő asszony /Körtanyai hegyben lakott/

Nővérem - 26 éve - beteg vót, elmentünk ehhez az orvoshoz . Baját nem találta. Már járni se tudott, ugy elégett. Mondta az orvos: asszonyi dolog után nézzen. /Menjen öntőasszonyhoz/ Akkor még élt az "öntő-asszony. Elmentek hozzá. Az azt mondta: "De jó, hogy eljöttetek, elégett volna. 9 lakatra van zárva, füst fölé van téve." Adott viaszt a fülire és mondta: "menjen el keletre, de ne nézzen nyugatra." Mikor jött vissza, lehagyta a bajt. Kis fekete cérnán vót a viasz, kis viasszal ragasztotta a fülire. Három nap múlva a Koronáná találkozott azzal az asszonnyal. azt mondta: "52 éves az asszony, 52 km-re van, de az én kezemre van rontva." Meg is gyógyította. Először megöntötte a beteget és abból adott egy picit gömbölyüt, mint egy borsószem. Ezt ragasztották a füléhez.

264.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020
Gyógyítás

Cserénfa, Somogy m.
Kelemen Istvánné 53 é.

69

Öntőasszony

Polányon, Simonfán és Lábadon vót öntőasszony. Ezek
úgy örökölték a tudományukat.

Diószegi V.
1952. X.

EA 5020
Hiedelem

Cserénfa, Somogy m.
Fehér János 53 é.

70

Halottlátó /töröcskei/

Zalából

En 17 éves gyerek vótam, mikor odakerültem hozzá, Bözsi nénihez. Somogyból, Baranyából mentek hozzá. Kiöntötte a viakszot, kijött, hogy kitől ijedt meg. Kírontotta meg, név szerint nem mondta meg, de azt megmondta, hogy férfi vagy nő volt. En ott vótam inas. Csak fogytam, csak fogytam. Bözsi néni azt mondta: "Tenedek parancsol valaki, hogy menj el Kaposka. /Kaposvárra/ Egyszer megbetegedtem, hogy nem bírtam menni. Nem is tudtam, az asszony megöntött engem. Odaadták az ingem. Az asszony, akinél laktam, hozta vissza az inget: "Vedd föl ezt az inget." Nem akartam: mér vegyem föl munkába az inget? De egy hónapig nem is gondótam arra, hogy Kaposba menjek. /Egy szakácsnéhoz járt adatközlő udvarolni. Mint ő mondotta, nagyon érezte a monyait./

Ő eszméletlen állapotba került, elkezdett remegni. Olyan Mária-énekeket énekelt. En láttam nap nap után. Nem akartam hinni neki. Voltam vele bucsun, Andocsón és Turbékön vótam vele. De máskor nem jött rá az az éneklő mania. Nem tudott máskor énekelni, csak ha ez az állapot rájött.

Neki volt egy régi öreganyja vagy anyósa, az vót ilyen régi öntőasszony. Kadarkúton vagy Zsipón vagy Hencsén vót az, az azt átadta a tudományt. Kérdeztem, ki lesz az utóda? "A lányom, ha elfogadja, neki adom, át, mér az nagy kincs.

Állat miatt is vótak nála.

Háromszori öntést végez. Először kijön, hogy honnan jön ki a betegség. Ha letisztul a viaksza, mondta, hogy legyenek megnyugodva. Adott neki vizet, meg viakszot, ilyen apróbb dolgokat. Mondta, ha 8 nap múlva nem fog esetleg változás beállni, jöjjenek vissza. Azzal a viakszal meg kellett füstölni a beteget jószágot. - Mikor öntött, először belcöntötte a vizet akkor kiment az ajtóba és a két ujjával kifűcskölt vizet kelet, nyugat, dél felé.

Beggel az volt az első, hogy kiment az ajtón, keletre fordult és ott imádkozott. Rövid imát.

Diószegi V.
1952. X.

Simonfa, Somogy m.
Szentés Györgyné 42 é.

Hiedelem

Viaszöntő asszony /Simonfai/

Az anyósom öntött, én már nem csinálom. Anyósom azt állította, hogy annak az édesanyjának jelenése volt, olyan álma volt, hogy ő ezt az imát mondja el. Addig ezt az imát nem is tudta. Mikor az öregmama meghalt, akkor az anyósom öntött tovább. Mikor anyósom meghalt, akkor már abbamaradt, nem folytattam tovább. /Nem igaz, a szomszédos falvakból még ma is járnak hozzá öntetni/ Én ebben olyan hitetlen Tamás vagyok. Ha ijedése, szemverése van, akkor abból kigyógyult, de más belső bajból nem.

Hétszer ráimádkozott, hétszer megforralta a viaszt, aztán fölajánlotta a viaszt. Vót úgy, hogy elhozták a beteget, vót úgy, hogy a ruhájukat kellett elhozni. A ruhára rátette az edényt, amibe vót a víz, abba öntötte a viaszt, arra imádkozott megint. Jóságának a kötelét hozták el, vagy a szőriből szoktak levágni. A kiöntött viasz a bajokat mutasztotta meg, tehenhez, lóhoz, kutyához hasonlított. Azt szokták mondani, hogy az jött ki, amitől megijedt. Adtak annak az illetőnek aki önttetett, hogy füstölje meg. Pici parázra rátették, a viaszt, azt a gyerekek fölé tartották. A viaszt valami edényre, szemétlapátra tették rá. Csak éppen így a fejit ráhajtotta egy kicsit. A jószágot szintén megfüstölték, rátették egy edényre, azt a hasa alját, a tőgyit megfüstölték.

Pici kis lábos vót, amibe a viaszt megolvasztotta.

Diószegi V.
1952. X.

72
Zselickislak, Somogy
Szalai István 50 é.
/Töröcskéről jött/
HA J U Z U

Öntőasszony /töröcskei/

Vót ennek egy rokona, az ugyanilyen Öntőasszony volt, az hagyta erre. Valahogy nem jól vette át, ezért borzasztó kicsoda énekeket, meg ájulásokat vitt véghez. 1912-be jöttem ide átul, abba a napba lett a kereszt szentülve. Jött az asszony a kereszt-től, aszt az asszony puff, elvágta magát, aszt kezdett énekelni. Otthon is olyan énekléseket csapott. 1912-13-ba vót, aszt a 14-es háborukat énekelte meg, hogy folik patakba a vér. Az Öregek mondták: "áh, mit tud ez az asszony, nem kell neki hinni." Aszt mégis úgy lett, ahogy mondta.

Gyűttek autóval, fiákkal hozzá. Sok járt oda, hogy elvált a férj a feleségtől, meg a lány szeretett volna valami legényhez hozzá menni.

Az ura úgy halt meg, hogy a csutát vitte be. Megrakta csutával a kocsit, a csikók megugrottak, aszt az ura leesett és a csikók húzták magukkal. Meg is halt három gyerek volt, két fiú, egy lány. Az Örzse néni férje foglalkozott földműveléssel, meg kereskedelemmel is, jó üzletember volt. Főgyűk nem sok vót.

Apám földjének felét haszonbérletbe vették. Saját földjük nem vót, bérölt földjük vót. Az 1919-es földosztáskor kaptak 6-8 holdat. Jó nagydarab vót nekik. Szántottam neki. Emellett cipésmesterséget is tartott az Örzse néni, de mindig segédekkel dolgoztott. Irni olvasni nem tud. Ott születhetett Töröcskén. Mindég úgy hívtuk, hogy Marci Bözse, Marci Örzse néni. Az urát is úgy hívtuk csak, Marci, nem úgy hogy Zsifkó. Azért, mert Zsifkó Márton vót. 1944 őszén együtt aludtam vele. Már előbb kérdeztem az emberektől: nem szok most a Bözse néni úgy énekelni? Hát akkor éjjel megint énekel. De a háboruról semmi sem énekel, pedig ez érdekelt volna akkor engem. Nem tökéletesen vette vóna át /a tudományt/, aszt azért lett ilyen az asszony. -- Meséte: a nénjét most Turbékbe köllött elvinni, -- ilyeneket beszélt.

Diószegi V. EA 3020
1952. X.

Zselickislak, Somogy m. 73
Szalai István, 50 é.
/Töröcskéről jött/

H₁ edelem

Igésztől

Pohárba merítenek vizet, tűzes paraszt tesznek bele.

Mária mondja szent Fiának,
Paracsujj a nyaválnak. /ezt mondja háromszor/
Aki mögverte szömmel,
Szájjal, konttyal vagy kalappal
Annak szálljon a szivire.
Ennek meg ne akadhasson
Se husába se csontjába a nyavala.

Diószegi V.
1952. X.

EA

3020

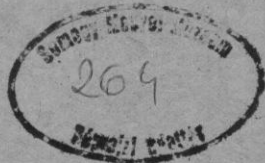
Hiedelem

Zselicszentpál, Somogy m.
Papp Jánosné 74 é.

74

Igézettől

"Megverték szemmel, csináltassunk vizet" szoktuk mon-
dani, Nem mindenki tudja csinálni, ahó is imádkozni
kell.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Kaposvár, Somogy m.
Léberné 70 é.

Hiánk

75

Gyógyítás

Vakságtól

Vót egy testvérem, 6 évig nem látott napvilágot. Elmentek Fehérkőpolnára, ott van egy Szüzanya kép, ott sokan gyógyulást nyertek. Ahogy mentek, találkoztak egy emberrel, az mondta: az erdőbe menjen el, a legutolsó fából vágjon, - az az iszalag - vegyen földet, főzze meg, főrsseze meg. Napvilágot is látott.

Diószegi V.
1952. X.

BA 3020
Gyógyítás

Kaposvár, Somogy m.
Léberné 70 é.

F6

Ijedtségtől

Mariska kicsike vót, megijedt, sikonyált. Azt mondta az éjjeliőr, fordítsam meg az ablakhoz háromszor, aztán mondjam: Mariska, Mariska, Mariska, Megesináltam, aztán jó lett. Ami belül van az ablak, azt kellett kívülre tenni.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Hiedelem

Zselicszentpál, Somogy m.
Biczó Józsefné 81. é.

77

Viaszöntés

Simonfára, Töröcskére jártak öntetni.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020
Hiedelem

Cserénfa, Somogy m.
Kelemen Istvánné 53 é

79

Lucanap

Luca napján nem szabad varrni, mert bevarrják a tyukok feneküket. Fanni sem szabad a rokkán este, mert oda megy be a Luca boszorkány képibe. A Luca boszorkány volt.

Diószegi V.
1952. X.

Kaposvár, Somogy m.
Léberné 70 é.

Hiedelem

80

Lucaszék

Mikor meggyűtt Luca napja, nem engedtek senkit se
szenteltvizet vinni.

13 nap csináltak a lucaszéket. Éjféλι mise alatt ki-
vitte a keresztutra

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020
Hiedem

Zselickislek, Somogy m.
Szalai István 50 é.
/Töröcskéről jött/ 81

Lucaszék

Vót egy legény, ekezdte Luca napján csinálni, karácsonykor elvitte a templom elé, arra rá kellett ülni vagy bétérnyelni - ezt nem tudom biztosan - azt meglátja a boszorkányokat. Nagy szarvaik vannak, mint az ökröknek. Mákot köll neki a zsebjebe tenni, azt kell az uton hintenie. Azt az elszórt mákot kell a boszorkányoknak összeszedni, míg haza nem ér, mert ha hazért, ott már nincs hatalmuk rajta.

Diószegi V.
1952. X.

Zselicszentpál, Somogy m.
Papp Jánosné 74 é.

Hiedelen

EA 3020

82

Tehénrontás gyógyítása

Nem tudtak fejni. Elmentek a javóshoz. Az azt mondta: a tejet tegyék a válúba, azt istenátkozta tuskével verjék a tejet, míg egy csepp is van benne. Az átgjön majd, aki megrontotta. De vigyázzon, az egy szalma-szálat se vigyen el. El is gyött Csege Kata néni, mikor vagdalták ki a tejet a válúba.

Diószegi V.
1952. X.

EA

3020

Zselickislak, Somogy m.
Szalai István 50 é.
/Töröcskéről jutt/

83

Hiedelen

Kincs

A kincs a földbe 7 évre szokott kigyulladni. Akkora határ hamu volt ott. Ha észrevette és égett, és akkor elkotorta a hamut, akkor felgyúlt. -- A földbe vót kincs, de kígyók voltak rajta. Valaki megtehetette, levette a kígyót, azt kivette a pénzt. De aki kivájja a kincset, az elpusztul.

Dóaszegi V.
1952. X.

EA 3020
Hiedelen

Zseliceszentpál, Homogy m.
Biczó Józsefné, 81. é.

84

Tűzvész ellen

Ha tűz van, az első könyveret kell beleütni a megye-
karóba, akkor nem terjed tovább a tűz.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Hiedelem

Zselicszentpál, Somogy
Hegedüs József 61 é.

85

Rölvadás átadás

Ha 12 éven aluli a lány, akkor hasznos lesz az imája.
Ha idősebb, akkor jába /hiába/ tanulta meg. Az öntés-
nél és a szömviznél is ezt mondták az imánál.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020
Hiedelem

Zselicszentpál, Somogy
Hegedüs József 61.é.

86

Tehéngyógyítás /ménküvel/

Ménküvel kenik meg a tehén tőgyit, ha megdagad. Ha szárazon vág le a menykű, akkor 7 évre feljön, meg lehet találni.

Diószegi V.

Zselicszentpál, Somogy m.

1952. X.

Papp Jánosné 74 é.

EA 3020

Hiedelem

87

Tehénborjzás

Vittek ki az istállóba szentöltvizet, megszentelték az istállót, mikor borjadzott a tehén. Fokhagymát is vittek be a jászolba.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

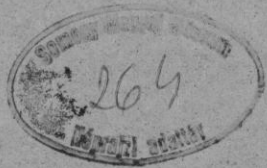
Zselicszentpál, Somogy m.
Hegedüs József 61 é.

88

Hiedelem

Karácsonyi szemét /termésvarázslás/

A karácsonyi szemét össze szokták szedni, karácsonytól újévig gyűjtötték és újév hajnalán kivitték a gyümölcsfák tövébe. Bővebb termés lett utána. A karácsonyfát is, mikor lebontják, a gyümölcsfára tették rá.

Diószegi V.
1952. X.

Zselicszentpál, Somogy m. 89
Hegedűs József 61 é.

Szokás

Kotyolás

Luca napján a hajnali időben 5 órakor korán reggel jártak. Egy nagy tükét hoztak be a gyerekek, ráültek, a kukoricát meg szórták rá az asszonyok. A gyerekek est mondták:

Kity-koty, kity-koty,

Majd hajnal lesz, majd megvirrad,

Szólnak a kakasok,

Galagonya kettő

Az én tököm is kettő.

Kity-koty, kity-koty,

Majd hajnal lesz, majd megvirrad,

Kendtek lányának a seggin

Ugy gyűjjön a fing,

Amint a kemence száján a füst.

A keetek lányának akkora csöcsük legyen,

Mint a bugyoga korsó.

Diószegi V.
1952. X

EA 3029

Cserénfa, Somogy m.
Kelemen Istvánné, 53 é.

Hiedelem

Tüzetetés

90

A lapátról a hulladék lisztet, kenyeret bedobtuk a parázsba, annak is köll enni adni.

Diószegi V.
1952. X.

Zselicézentpál, Somogy m.
Biczó Józsefné 81 é.

Hiedelem

HA 3020

91

Tűzetetés

Ha a villám belevág az épületbe, akkor a tűzbe bele kell dobni valamit. Én ugyan a skapuláremat dobtam be.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

Hiedelem

Zselicszentpál, Somogy m.
Biczó Józsefné 81 é.

92

Hold

A holdban a Mária képe van benn.

Diószegi V.

1952. X.

Kaposvár, Somogy m.
Léberné 70 é.

93

Hiedelem

1952. X.

Kenyér

"Drága Szent Antal, kenyerek megszorítója, szaporítsd meg a kenyeret."

Bícszegi V.
1952. X.

EA 3020

Zselickislak, Somogy m.
Szalai István 50 é.
/Töröcskéről jött/ 94

Hiedelem

Ósai ember

Ósibe elmentek mind a hárman mielőtt elmentek volna Amerikába. A két szomszédnak azt mondta: "menjenek csak ki, jó dolguk lesz, de a harmadiknak nem érdemes elmenni, mert hamarosan meg fog halni." Meg is halt.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3 020
Hiedelem

Zselicszentpál, Somogy m.
Hegedüs József 61 é.

95

Halottal kapcsolatos

Ha asszony hal meg, a baromfi eleségét a halott kezeivel megkeverik, hogy a jószág el ne döggöljék. Ha ember hal meg, a jószágot ki szokták eresztetni utána, mikor vitték ki a koporsót. A tükröt letakarják, ha meghal valaki.

Diószegi V.
1952. X.

EA 3020

96
Zselickislak, Somogy m.
Szalai István 50 é.

Hiedelem

Tükör letakarása

Ha meghal valaki, letakarják a tükört, hogy ne féljenek
a hidegágytól.

